

Grote zilverreiger

De grote zilverreiger is een succesnummer. Op veel plaatsen is hij tegenwoordig talrijker dan de blauwe reiger. In de winter althans, want als broedvogel beperkt de soort zich tot de Oostvaardersplassen. Een kwetsbare situatie.

De opmars van de grote zilverreiger in de laatste tien, twintig jaar is een van de meest opmerkelijke ornithologische fenomenen van onze tijd. De soort was tot in de jaren zeventig van de vorige eeuw nog dwaalgast, totdat in 1977 voor het eerst een paar in Nederland tot broeden kwam. Na 2000 namen de aantallen snel toe; in 2012 broedden er ongeveer 180 paar in Nederland. Buiten de broedtijd is de soort nog veel spectaculairder toegenomen. In oktober 2014 werden op slaapplaatsen ruim 6300 grote zilverreigers geteld. Er zijn winterse concentraties bekend van wel 900 grote zilverreigers, in de Biesbosch. Op veel plaatsen is de soort nu talrijker dan de blauwe reiger. Ook het grote publiek is inmiddels zeer bekend met de 'witte reiger'.

Noordrijn-Westfalen zijn grote zilverreigers uit Hongarije, Polen en Oostenrijk waargenomen.

Het is niet eenvoudig om de expansie van de grote zilverreiger in Europa precies te verklaren. Er zijn enkele factoren die wel meehelpen. Alle soorten reigers zijn de laatste tientallen jaren veel beter beschermd dan daarvoor met de invoering van de Europese Vogelrichtlijn en het realiseren van het Natura 2000-netwerk. Eeuwenlang werden reigers behoorlijk sterk vervolgd omdat ze als schadelijk werden beschouwd voor de visserij. Verder werden eieren en jongen op grote schaal geconsumeerd en zijn ook sierveren lang in trek geweest.

ALS BROEDVOGEL TOCH NOG KWETSBAAR

De toename van de niet-broedvogels heeft niet helemaal gelijke tred gehouden met die van de broedvogels. Er is in Nederland maar één grote kolonie grote zilverreigers, in de Oostvaardersplassen. Verder broeden er enkele paren in Noordwest-Overijssel en wordt verspreid een broedpaar opgemerkt. Dit betekent dat de situatie voor de grote zilverreiger als Nederlandse broedvogel kwetsbaar is, gezien de plannen om de Oostvaardersplassen tijdelijk droog te leggen. Grote zilverreigers broeden liefst in uitgestrekt rietland met een hoog waterpeil en het is aannemelijk dat als de plek van de kolonie droogvalt, de grote zilverreigers het hier voor gezien houden. Er zijn in Nederland nauwelijks gebieden die qua geschiktheid (omvang, rust) gelijkwaardig zijn aan de Oostvaardersplassen. Het is dus maar de vraag of de vogels ergens anders een (tijdelijk?) refugium vinden.

De grote zilverreiger is in grote delen van Europa toegenomen, waaronder in Frankrijk en Spanje. Vooral in Noord- en Oost-Europa zijn de aantallen broedparen sterk gestegen, met name in Wit-Rusland, Letland, Litouwen, Polen en Oekraïne. Zo

vestigde de soort zich pas in 1994 in Wit-Rusland; nu broeden er 1000-2000 paar. In 2012 werden de eerste broedgevallen in Zweden, Engeland, Duitsland en België vastgesteld. Opmerkelijk is dat in Hongarije en Oostenrijk, waar de soort broedt in de Neusiedler See, de grote zilverreiger niet in aantal is toegenomen. Wellicht heeft de soort hier zijn plafond bereikt.

ZE KOMEN UIT HET ZUIDEN EN HET OOSTEN

Waar onze grote zilverreigers vandaan kunnen komen, is pas recent duidelijk geworden. Zo zijn er in Nederland grote zilverreigers met kleurringen uit Franse broedgebieden gezien, wat duidt op noordwaarts gerichte bewegingen. Tegelijkertijd zijn er ook grote zilverreigers met Poolse kleurringen opgemerkt. Dit wijst op klassieke, oost-westgerichte trek. Waarnemingen op trektelposten in Nederland duiden hier ook op. Ongetwijfeld komen ook vogels uit andere Oost-Europese landen dan Polen naar Nederland, maar om dat vast te stellen zullen meer reigers geringd moeten worden. In het aan Nederland grenzende

JAGEN OP MUIZEN TUSSEN DE GANZEN

De opwarming van het klimaat heeft de grote zilverreiger vermoedelijk in de kaart gespeeld, vooral een belangrijk effect ervan: de lange reeks van milde West-Europese winters. Overigens lijken grote zilverreigers nog behoorlijk winterhard, getuige het beeld van enorme concentraties op het ijs dat regelmatig in Nederland te zien is. Grote zilverreigers zijn daarnaast ook opportunistisch in hun voedselkeuze. Ze leven vooral van vis en wellicht konden ze profiteren van de toename van witvis van klein formaat, zoals in veel eutrofe wateren het geval is. Maar de soort schakelt ook makkelijk over op veldmuizen, als die er veel zijn. Dit is geen nieuw gedrag, zoals is gesuggereerd, maar al heel lang bekend.

Mogelijk wél nieuw gedrag is het opzoeken van winterse ganzengroepen in grasland, waar de reigers veel meer succes hebben met het vangen van veldmuizen dan buiten de concentraties. Het mechanisme hierachter is niet helder. Wellicht profiteren de reigers van de herrie en het kabaal van de ganzen, waardoor veldmuizen de reigers niet opmerken. Er valt nog veel aan grote zilverreigers te onderzoeken. Een mooie soort voor ondernemende vogelaars. ●

